

anlæg, f. eks. de forskellige kommunikationsinteressers tilpasning til hinanden (f. eks. vej og jernbane) og de kommunale interessers varetægelse over for det nytilkommende statsanlæg.

Der må tillægges en sådan projektprøvelse betydelig vægt som middel til sikring af en saglig og hensigtsmæssig gennemførelse af en ekspropriationssag. Selv om man forudsætter, at anlægsmyndigheden vil tage alle rimelige hensyn til andre almene interesser end ekspropriationsformålet og til ekspropriaterne, vil det være formålstjenligt, at der eksisterer faste formregler om, hvorledes disse andre interesser og synspunkter skal gøres gældende og behandles. I betragtning af, at der er tale om et efter den bestående samfundsorden alvorligt indgreb i den enkeltes individuelle rådhedssfære, forekommer det naturligt, at en af eksproprianten uafhængig instans bedømmer de modgående hensyn, der kan fremføres i sådanne spørgsmål, og træffer afgørelse om disse.

Lovforslaget hjemler derfor en sådan prøvelse af projektet, jfr. § 13, og må følgelig instituere de til opgavens løsning nødvendige forvaltningsorganer. Opgaven findes i princippet at kunne bestrides på samme måde, som det hidtil er sket, efter reglerne i forordning af 5. marts 1845 og dermed for de fleste statsekspropriationers vedkommende, nemlig ved forelæggelse af sagerne for særlige, efter nærmere regler sammensatte kommissioner, i lovforslaget benævnt ekspropriationskommissioner, jfr. §§ 5 og 6, arbejdende under juridisk ledelse og af praktiske grunde med fast kontororganisation, jfr. § 4.

Den anden betydningsfulde gruppe spørgsmål, som en ekspropriation afføder, er *erstatningsspørgsmålene*. Også disse gøres efter mange lovbestemmelser traditionelt til genstand for en kommissionsbehandling, eventuelt således, at der er adgang til at indbringe én kommissions afgørelse af disse spørgsmål til prøvelse for en anden kommission.

For de fleste statsekspropriationers vedkommende har der hidtil været en sådan kommissionsbehandling af erstatningsspørgsmålene, jfr. forordning af 5. marts 1845. I henhold til dennes regler skal besigtigelses- og ekspropriationskommissionen forsøge tilvejebragt forlig om erstatningerne. Nogen bestemt fremgangsmåde for denne forligsforhandling er ikke foreskrevet i forordningen, men den fremgangsmåde, som i praksis fæstnede sig, er lovfæstet ved lov nr. 6 af 10. januar 1928, § 2. Kommissionen skal i henhold hertil foretage „en ansættelse af den godtgørelse, der efter kommissionens formening bør ydes lodsejeren for den ved ekspropriationen forvoldte skade“. Denne ansættelse udfærdiges i form

af et forligstilbud. Antages dette ikke, bortfalder kommissionens erstatningsansættelse som retligt grundlag for den videre behandling af sagen, og erstatningerne fastsættes bindende af en taksationskommission, jfr. dog det nedenfor anførte om de retlige forudsætninger for erstatningsafgørelserne.

De af besigtigelses- og ekspropriationskommissionen afgivne forligstilbud giver kun ufuldstændigt udtryk for den realitet, at der er foretaget en fuldstændig behandling og bedømmelse af det pågældende erstatningskrav, og nærværende lovforslag går ud på, at resultatet af den første kommissionsbehandling af et erstatningsspørgsmål skal nedfældes i en egentlig kendelse, som i givet fald kan indbringes til efterprøvelse for en anden kommission.

I øvrigt har den bestående behandlingsform vist sig praktisk og velegnet til at sikre en alsidig og sagkyndig prøvelse af erstatningsspørgsmålene. Principperne i de gældende regler er derfor opretholdt i lovforslaget, som imidlertid udbygger de gældende regler på en sådan måde, at der gives adgang til to fuldstændige successive administrative prøvelser af et erstatningsspørgsmål, jfr. §§ 17 og 19. Begge prøvelser foreslås at skulle være omkostningsfrie for ekspropriaterne, jfr. § 29.

En i henhold til forordning af 5. marts 1845 nedsat besigtigelses- og ekspropriationskommission beskæftiger sig både med projektet og erstatningsspørgsmålene. At den første behandling af erstatningsspørgsmålene, som anført, i givet fald skal afsluttes ved afsigelse af en kendelse, ses ikke til hinder for fortsat at lade de i lovforslagets §§ 5 og 6 omhandlede ekspropriationskommissioner behandle både projektet og erstatningsspørgsmålene (som første instans), hvilket foreslås, jfr. §§ 5 og 17. En fællesbehandling af projektet og de med dets gennemførelse forbundne erstatningsspørgsmål har væsentlige praktiske fordele, idet projektets udformning influerer på de erstatningsspørgsmål, der opstår. Det kan f. eks. være mere hensigtsmæssigt at lade udføre visse særlige foranstaltninger til afhjælpning af de med projektets gennemførelse forbundne ulemper end blot at udbetale en erstatning, som i hvert fald ikke sikrer en varig bedring af forholdene. Som praktisk eksempel herpå kan nævnes udførelse af de nu almindeligt forekommende kreaturundergange for én eller flere landbrugsejendomme ved vej- og jernbaneanlæg.

Når det foran er anført, at de af besigtigelses- og ekspropriationskommissionen afgivne forligstilbud, i mangel af accept, bortfalder som grundlag for spørgsmålenes videre behandling, gælder dette dog kun med den væsentlige modifikation, at de retlige forudsætninger, som kommissionen ved forligstil-